

veka in kar se človek v mladosti izučí, to ga večkrat na starost oskrbi. Z veselimi obrazi so poslušali otroci in potem obljubili marljivo obiskovati ta pouk. Kako pa so se jim lica od veselja smehljala, ko sem jim potem začel razkazovati in razkladati razno opravo: „To so 4 stružišča, pri katerih bodele delali razna mizarska dela, kakor oblali, žagali itd., onkaj je dolga miza, pri kateri se bodele učili rezbarstva. V veliki omari vidite spravljeno raznovrstno orodje, kakor razna dleta, obličje, spojke, svedre, pile, klešče, kladiva, mere itd.“ Da pa se otroci priučé slovenskih imen raznih orodij, napisal sem pod vsako orodje ime, katero ima g. J. Bezljaj v spisu „Šolska delarna“ v Ped. letniku 1889. Pokazal sem dalje otrokom, tudi ona dleta, katera so določena za vsacega posebej. Razloživši jim še razne na steni viseče žage — zlasti pa razstavljena dela, po katerih se bodo učili, pričeli smo delati.

Prvo delo je bilo žaganje. Vzel sem malo žago gladnico — Schichtsäge — popisal in raz-

kazal taisto v vsih njenih delih otrokom, kdaj in kako se rabi ter potem ta uk tudi dejansko kazal s tem, da sem odžagal deščico od 2 cm debele žagance (dilje). Na deski — 50 cm dolgi in 2 cm debeli, napravil sem po dolgem po 2 cm narazen stoječe črte in otroci so začeli drug za drugim po teh črtah žagati in si napravljati po 50 cm dolge, 2 cm debele in 2 cm široke paličice, katerih daljno obdelovanje in uporabo pa se je moralo odložiti na drugi dan — kajti prvi dve uri v šolski delarni sta minuli. *V. Ribnikar — Dol. Logatec.*

Iz Šent-Jernej. (Vrtno orodje). V prvi letošnji številki „Učiteljskega Tovariša“ nam šolsko vodstvo na Igu za naročilo vrtnega orodja priporoča tamošnjega nožarja. Na naši šoli imamo sicer mnogo vrtnega orodja, pa na to priporočilo sem si ga še na Igu nekoliko naročil in reči moram, da je iz prav dobre tvarine in solidno izdelano, tako da tega nožarja morem vsakemu prav toplo priporočati.

I. Sajé — Šent-Jernej.

Vestnik.

Najvišji dar. Za zgradbo novega šolskega postopja na Homci v kamniškem okraju je presvetli cesar podaril 200 gld. podpore. Ker je šolska občina mala in so stroški za novo poslopje veliki, je ta dar kaj dobro došel.

Desetletnica. Dne 18. t. m. bođe preteklo deset let, odkar je preblagorodni gospod Andrej baron Winkler c. kr. deželni predsednik na Kranjskem. Od leta 1848. se še nobeden deželni načelnik kranjski ni vzdržal toliko število let na prevažnem svojem mestu. Veseli nas od vsega srca, da je ta izredna čast doletela preblagorodnega gospoda barona Winklerja, ki je deželi naši v vsakem oziru očetovski dobrotnik, obema narodnostima strogo pravičen in šolstvu našemu blago naklonjen. Pod njegovim predsedstvom se je število novo ustanovljenih in razširjenih ljudskih šol izdatno pomnožilo, izdelali so se novi učni črteži, imenovali se novi c. kr. okrajni šolski nadzorniki s posebnim ozirom na želje kranjskega učiteljstva, s katerim je bil preblagorodni gospod baron vselej prijazen in v osobnem občevarji ljubeznjiv. Iskreno želimo, da bi Bog še dolgo vrsto let ohranil takega vplivnega pospeševalca in prijatelja našemu ljudskemu šolstvu na njegovem imenitnem mestu. In multos annos!

Osobne vesti. G. Ivan Pianecki, učitelj v Waldherjevem zavodu, dobil je stalno tretje učiteljsko mesto na štirirazrednici v Radovljici, gosp. Andrej Kmet, tretji učitelj na štirirazredni deški

šoli v Trziči v kranjskem okraju pa stalno drugo učiteljsko mesto na tej šoli. — Začasne službe so dobili in sicer: g. Ivan Cvirn, začasni učitelj v Cerkljah, tretjo učiteljsko službo na deški šoli v Trziči, g. Rudolf Završnik, začasni učitelj v Cerknici, učiteljsko službo na jednorazrednici v Olševku — obe službi v kranjskem šolskem okraju in g. Maks Ivanetič, bivši učitelj v Bosni, učiteljsko službo na jednorazrednici na Dolah v litijem okraju. — Kot nadomestni učitelji so vstopili in sicer v Škofji Loki doseđanji nadomestni učitelj na drugi mestni deški šoli v Ljubljani g. J. Jaklič (na mesto nadučitelja g. Fr. Pape), v Trziči bivši učitelj g. Anton Globočnik (na mesto učitelja g. K. Mallyja) in v Pirničah v ljubljanski okolici g. Bernard Janež za obolelega tamošnjega učitelja g. K. Weberja. — Umirovljena je gospodičina Karolina Perušek, učiteljica v Postojni.

Gospodu Jožefu Cepudru, učitelju na II. mestni deški šoli v Ljubljani, je priznana druga službeno-starostna doklada. O tej priliki je visoki c. kr. deželni šolski svet rešil tudi načelno vprašanje. Doslej je bila navada, da so se učiteljem, ki so služili poprej na kmetih, pozneje pa bili premeščeni v Ljubljano, tudi v njih prejšnjem svojstvu priznane starostne doklade od 40 gld. povišale na 60 gld. Zdaj se je pa izreklo načelo, da takšen učitelj pridrži starostne doklade po 40 gld. in da se mu priznajo šele tiste starostne doklade po 60 gld., katere dosluži v Ljubljani.

Iz našega društva. Prihodnji in ob jednom poslednji letošnji zimski večer bode v sredo dne 26. t. m., h kateremu p. n. ude uljudno vabi

odbor.

Ferdo Vigele †. Umril je dne 3. t. m. za pljučno boleznijo učitelj na Robu pri Velikih Laščah g. Ferdo Vigele. Pokojnik je bil možak-poštenjak v vsakem obziru. Rodil se je leta 1841. pri Sv. Štefanu na Koroškem. Do leta 1869 je učiteljeval v svoji donovini ter bil že od leta 1861. sotrudnik našega lista. Kot iskren in navdušen narodnjak se je udeleževal narodnega gibanja na Koroškem. Srce mu je gorelo za narod, za katerega napredek se je duševno in gnotno žrtvoval in si je nakopal vsled tega mnogo nasprotnikov v Korotanu. Narodni nasprotniki so mu ogenili življenje, odpovedal se je učiteljstvu ter bival nekaj let v Ziljski Bistrici, kamor se je bil dobro priženil. Kot nesebičen in požrtvovalen narodnjak in vsled nesreč je izgubil mnogo imetja. Zapustil je ožjo svojo domovino ter se leta 1879. preselil na Kranjsko, kjer je služboval kot učitelj v Zagradci in na zadnje na Robu. Kot vzgleden narodnjak in jeklen značaj je bil ob svojem času na Koroškem in po Slovenskem sploh na glasu in malokateri naših tovarišev je vsled svoje značajnosti užil toliko grenkih ur kakor on, dokler ga bleđa smrt ni rešila zemeljskega trpljenja. Šolstvo je izgubilo z njim jako spretnega učitelja, tovariši njegovi blagega prijatelja. Za njim žaluje narod in domovina, žalujemo vsi, zlasti pa zapuščena vdova in troje nepreskrbljenih otrok. Pogreb njegov je bil v kljub neugodnemu vremenu kaj lep in povsem dostojen. Izkazali so mu zadnjo čast razun mnogobrojne množice domačih in sosednjih faranov tudi c. kr. okrajni sodnik veliko-laški g. D. Šufaj, učitelji tovariši iz Velikih Lašč, Dobrépolja, Sodražice in Škocijana ter več veličastnih duhovnikov. Zapeli so mu lepe nagrobnice. — On nas je ostavil, a zapustil nam je lep spomin vernega, značajnega, za svoj rod vnetega in delavnega moža, kateri naj v nas vzbuja iste plemenite čute, katerim je on zvest ostal do zadnega dihleja! Blag mu spomin!

Ivan Kermavner †. Umril je 3. t. m. po dolgi bolezni g. Ivan Kermavner, nadučitelj v Šent-Vidu nad Ljubljano. Pokojnik je bil rojen v Ljubljani 1857 l. Služboval je najpred v Šmartnem pri Litiji, potem v Zagorji ob Savi, v Logatci in naposled kot nadučitelj v Šent-Vidu nad Ljubljano, kjer ga je nemila smrt položila v prerani grob. — Pokojnik je bil jako nadarjen učitelj. Leta 1878. je bil pri okupaciji v Bosni, kjer se je bajž nevarjen raznih neugodnostij vojaškega življenja pokvaril svoje zdravje.

Pogreb njegov je bil povsem dostojen časti ljudskega učitelja. Zadnjo čast mu je izkazalo mnogobrojno število domačih faranov, domači gospodje duhovniki, tovariši in učiteljice iz Ljubljane, okolice ljubljanske in celó učitelji iz Kamnika, med njimi pa obče priljubljeni in spoštovani c. kr. okrajni glavar okolice ljubljanske velič. gospod Iv. Mahk kot, ki je s svojim prekrasnim nagrobnim govorom pokazal, kako je tudi on spoštoval umrlega pokojnika. V lepi in gladki slovenski besedi povdarjal je govornik delavnost pokojnikovo. Ta prelep in ganljiv govor je napravil velik vtis na vsacega, ko je čul, kako neizprosna smrt trga nit za nitjo na telesu našega osodepolnega življenja ter ne prizanaša tudi možu v najkrepkejši dobi.

Učitelji tovariši so zapeli svojemu tovarišu pred šolo in na grobu žalostinko.

Pokojnik je zapustil vdovo in čvetero drobnihi nepreskrbljenih otrok. V miru počivaj!

Jožef Krajnc †. Dne 21. prosinca t. l. je umrl v 61. letu svoje dobe g. Jožef Krajnc, nadučitelj pri Sv. Trojici v Slovenskih Goricah, kjer je služboval blizu 30 let. Pokojnik je bil vester učitelj, miroljuben tovariš in zvest sin svojega naroda. Zemlja mu lahka!

Iz poslednjih sej vis. c. kr. deželnega šolskega sveta. Prosnji gimnazijskega učiteljskega zbora v Ljubljani, da bi bila pepelnica prost dan, ni se ustreglo. — Gledé popolnitve četrte učiteljske službe v Ratčah, tretje učiteljske službe v Dobrépoljah in v Tržiči in učiteljske službe na Dolah (Mariathal) in v Olševku se pooblasté dotični okrajni šolski svéti, da imenovane službe začasno popolnijo. — Sklene se kazensko premeščenje nekoga nadučitelja na drugo službeno mesto, kakor ukor nekemu drugemu nadučiteju in njega premeščenje iz službenih ozirov. — Dekliški šoli šolskih sester v Repnjah se pridelé vse deklice iz šolskega okoliša Vodice. — Reši se prošnja, oziroma pritožba gledé odškodnine za pouk verouka na dveh šolah. — Učiteljski vdovi gospej Franciški Zupanovi v Postojni se prizna in določi pokojnina. — Gledé sestave učnega oshja za novo podgimnazijo v Ljubljani se stavijo predlogi naučnemu ministerstvu. (Stalna imenovanja učnih močij, v teh sejah sklenjenih, priobčeni smo že na drugem mestu).

Otroške varovalnice ljubljanske občini zbor je bil dne 25. svečana. Predsednica visokorodna gospa baronica Wurzbach je otvorila zborovanje. Potem je ekonom g. Albert Samassa poročal o računu za leto 1889. in o proračunu za leto 1890., katara sta se soglasno potrdila. Iz dirkeje izstopivši udje se zopet volijo. Funkcionarji pa se izvolijo: za predsednico gospa baronica M. Wurzbach, ožjima dirkejskima udoma gospa J. Kastner in gospa E. Raspi, za ravnatelja mestni župnik č. g. J. Rozman; za ekonoma in hišnega nadzornika g. Albert Samassa; za blagajnika in knjigovodjo g. Maks Samassa. Zavod je preteklo leto obiskovalo 148 otrok, ki so se v zavodu bavili vsak dan od 8. do 11. ure dopoldne in od 1. do 4. ure popoldne. Od teh otrok je 60 v mesecih: gruden, prosinec, svečan in sušec opoldne tudi dobivalo hrano v zavodu. Pouk, ali bolj vzgojo otrok oskrbuje gospodična Ana Hermann kot voditeljica, gospodičini N. Staral in K. Ahčič kot otroški vrtarici. Ako pomislimo, da ta zavod obiskujejo po večini otroci bolj ubogih roditeljev, kateri po svojem stanu in službovanji sami ne morejo dostojno skrbeti za domačo vzgojo svojih malih, je trud in požrtvovalnost vseh sodelovalcev in podpornikov vse hvale vredna.

Nesreča v šoli. Z Jesenic na Gorenjskem se poročá: Dne 7. t. m. se je igrala v šoli dvanajstletna deklica Mina Pretnar z dinamitno kapico ter praskala s peresom dinamitni prah. Dinamit se uname in nesrečni deklici na levi roki odtrga tri prste, na desni roki in po obrazu pa jo zelo rani. Vsi učenci so bili v groznom strahu. Ko se je deklica zavedla, povedala je, da je nevarno igračo dobila od svoje součenke, katere oče je rudokop. Preiskava se je pričela. Stariši, pazite na svoje otroke!

„Slov.“

Učni tečaj za učitelje obrtno-nadaljevalnih šol na državni obrtni šoli v Gradcu. V 5. številki smo priobčili imena učiteljev s Kranjskega, ki so vzprejeti v ta tečaj. Razun 5 kranjskih učiteljev se tega tečaja udeležujejo še 2 učitelja s Koroškega in 8 učiteljev s Štajerskega (med slednjimi 5 iz Gradca). Dela imajo dosti, kajti učé se vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ali do 5. ure popoldne. Razun tega morajo zvečer hospitirati v tamošnji obrtni nadaljevalni šoli. Učni predmetje so: staviteljstvo (Bankunde), strojni elementi, steborni redi, nauk o projekciji, umetno-obrtno oblikoslovje, prostoročno risanje in geometrično risanje. Vsak udeleženec mora imeti svoje risalno orodje in sam si preskrbljevati vse, kar potrebuje za risanje, kar pri toliko risarskih urah mnogo stoji.

Kdo naj plačuje stroške za verouk, ki ga delé posvetni ljudski učitelji? Upravno sodišče na Dunaji je te dni načelno določilo, da spadajo razumnoracije za verouk, ki ga delé posvetni učitelji, v potreščine dotičnih šol, torej normalno-šolskega zaklada. Verski zaklad ni dolžan pokriti teh stroškov.

Poljedelske šole. Po izkazu vis. c. kr. poljedelskega ministerstva je bilo koncem meseca sušca 1889. l. stanje poljedelskih učnih zavodov v Avstriji sledeče: 1 visoka šola, 16 srednjih in 83 nižjih šol. Od teh so: a) državni zavodi: 1 visoka šola, 1 srednja in 4 nižje šole; b) deželni zavodi: 9 srednjih in 21 nižjih šol; c) občinski zavodi: 1 srednja šola in 2 nižji šoli; d) društveni zavodi: 5 srednjih in 55 nižjih šol; e) zasobni zavod: 1 nižja šola. Vseh slušateljev je bilo 2864. V tem letu se je število zavodov za 6 pomnožilo. Od teh zavodov jih največ spada na Česko, na Kranjsko samo dva: sadje- in vinorejska šola na Grmu in podkovska šola v Ljubljani. Posebnih tečajev (Specialcourse) je bilo 1889. l. 162 in sicer za sledeče stroke: za ljudske učitelje (šolske vrte), za meljoracijo, za sadjerejo, vinorejo, vrtinarstvo, mlekarstvo, čebelorejo, živino-zdravništvo in podkovstvo.

Ukovina na srednjih šolah. Šolski odsek poslaniške zbornice državnega zbora na Dunaji se je pred kratkim posvetoval o prošnjah za oproščanje ukovine v prvem polletju prvega razreda na državnih srednjih šolah. Poslanec dr. Fuss se je potezal za znižanje ukovine sploh, posebno pa za to, da se ukovina za Dunaj določi za isto vsoto, kakor je določena za druga mesta, torej za znižanje od 50 na 40 gld. Minister baron Gautsch izjavi, da nikakor ne misli na znižanje ukovine. Odsek je potem sklenil vlado naprositi, da bi se na državnih srednjih šolah tisti ubogi učenci oproščali ukovine že v prvem polletju prvega razreda, katere bi učiteljska konferencija v oproščanje predlagala, ali pa, da bi se takim učencem vsaj podaljšal vplačilni obrok.

Z Niževavstrijskega. Iz letnega poročila deželnega šolskega sveta niževavstrijskega za l. 1888/9. je vlada izprevidela, da je v nekaterih okrajih razmerje med številom in zneskom priznanih kaznij zaradi šolskih zamud in med številom in zneskom vpla-

čanih kaznij zelo različno. C. k. namestnik je tedaj z ozirom na to, da te kazni svoj namen — izboljšanje šolskega obiskovanja — morejo le doseči, ako se priznane kazni takoj izterjajo, zaukazal, da morajo okrajni glavarji na to stvar posebno in osobno pozorni biti, n. izterjane kazni takoj izterjati in v prihodnje v tej stvari hitro in odločno postopati. — Dunajsko mestno oblastvo pa je izdalo ukaz vsem obrtnim zadrugam gledé šolskega obiskovanja rokodelskih učencev. Nadziralni odsek obrtnih šol je namreč razvidel, da mnogi obrtniki ne zglašajo svojih učencev takoj pri vzprejemu na pristojnem mestu in tako se mnogi rokodelci dalje časa odtegujejo šolskemu obiskovanju. Mestni magistrat torej opozorje obrtnike da njih dolžnost, da pusté svojim učencem obrtne večerne in nedeljske šole (pripravljalne, nadaljevalne, obrtne in strokovne šole) obiskovati in da to obiskovanje tudi nadzorujejo.

Otroška varovalnica. V nekih londonskih ulicah, kamor redko kdaj pride kak tujec, stoji poslopje z velikanskim napisom: „Nobenemu zapuščenemu otroku se ne zabrani vzprejem“. Z ozirom na veliko bedo, ki se jasno bere na obrazih in na obleki žen, ki vsak dan tu prosijo za vzprejem otrok, je to v istini velikodušen napis! Velikost tega zavoda si moremo šele predstaviti, ako pomislimo, da oskrbuje povprečno 3200 začasnih bolnih, pohabljenih in ponesrečenih otrok. Ko se kak otrok ozdravi, skrbi zavod za njega še dalje ter ga izobrazuje v vednostih za življenje potrebnih. Kadar so gojenci nposobljeni, da se morejo že samostojno preživeti, preskrbi jim zavod še kako primerno mesto in s tem je popolnjena dolžnost zavoda do zapuščenega otroka, katerega je ta morda pred leti v oskrbo vzprejel. Ta zavod je pred 23 leti ustanovil ljudomili dr. Barnarel.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ je darovalo tukajšnji šoli mnogo raznega šolskega blaga: pisank, risank, pisalnega in risalnega orodja.

Za ta veledušni dar se v imeni obdarovane šolske mladine najtoplejše zahvaljuje **Ivan Rotič** učitelj.

Šent Jurij pod Kumom dne 24. sv. čana 1890.

Zahvala. Prekoristno društvo „Narodna šola“ je poslalo za mali donesek tukajšnji ubogi pa pridni šolski mladini obilo šolskega blaga, namreč: vsakovrstnih pisank, risank, peres, držal, pisal in svinčnikov, za kar se v imeni svojem in v imeni obdarovane mladine srčno zahvaljuje hvaležni

Trata, dne 2. sušca 1890.

L. Knific
šolski voditelj.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ je blagoizvolilo za znesek treh goldinarjev, katere sta darovala podpisane za ubogo šolsko mladino č. g. I. Škrjanec, župnik in g. A. Magajna, načelnik krajnega šolskega sveta v Vremah, obilo raznega šolskega blaga podariti.

Blagima dobrotnikoma, kakor tudi vlemu društvu izreka tem pötem v imeni obdarovanih učencev najpristrénejo zahvalo

Anton Skala
šolski voditelj.

Vreme, 5. sušca 1890.